

Od Redakcji

Zapraszając do lektury kolejnego zeszytu *Paedagogia Christiana*, chcielibyśmy zwrócić uwagę na dwa wątki podejmowanych tu analiz. Pierwszy dotyczy wychowawczego wspierania rozwoju cnót moralnych, drugi – wychowania do pokoju.

Problematyka cnót moralnych we współczesnej, liberalnej kulturze nie znajduje się w centrum zainteresowań. Dowartościowywane są w niej przede wszystkim kompetencje krytyczne, które mają z założenia kształtować u dojrzewających ludzi zdolność do podejmowania dobrych – z ich perspektywy – decyzji. Cnoty moralne, zwłaszcza takie jak pokora, honor czy umiarkowanie, są marginalizowane, a nawet w niektórych wypowiedziach ośmieszane. Równocześnie refleksja nad wychowaniem nie pozwala na ignorowanie tej problematyki. Porządek teoretyczny różni się od porządku praktycznego. To, co w danej sytuacji rozum uznaje za roztropne, nie zawsze jest przedmiotem wyboru woli, która może ulegać pożądaniam zmysłowym albo lękowi przed utratą cennych dla danej jednostki dóbr osobistych. Prawdliwość tę wyraża jedna z bardziej znanych łacińskich sentencji: *video meliora proboque deteriora sequor*, czyli widzę to, co lepsze, i pochwalam, a idę za tym, co gorsze. Została ona zawarta w poemacie Owidiusza pt. *Metamorfozy*. Identyczną myśl odnajdujemy w *Liście do Rzymian*, w którym św. Paweł stwierdza: „Nie czynię bowiem dobra, którego chcę, ale czynię to zło, którego nie chcę” (Rz 7,19). Znaczenie problematyki cnót dla refleksji i następnie praktyki pedagogicznej wynika zatem ze specyfiki ludzkiej natury, w której uwarunkowania cielesne mają istotny wpływ na zachowanie (lub nie) w działaniu wierności rozumowi, a podążanie za rozwiązaniami praw-

dziwymi i dobrymi wskazanymi przez rozum wymaga niekiedy rezygnacji z przyjemności, które same w sobie są godziwe i służą danemu człowiekowi. Kwestia rozwoju cnót i wychowania w nich spotyka się z coraz większym zainteresowaniem we współczesnych badaniach i refleksji naukowej, tym bardziej że jej podejmowaniu sprzyja rozwój badań psychologicznych. Niestety nie pokrywa się to z docenieniem znaczenia cnót i wspierania ich rozwoju w kulturze. Zespół z Uniwersytetu Gdańskiego – w składzie Paweł Sikora, Jagoda Mielczarek, Natasza Szutta, Artur Szutta – na łamach niniejszego zeszytu prezentuje wyniki badań nad postrzeganiem przez dorosłych odpowiedzialnych za wspieranie rozwoju dojrzewających osób znaczenia cnót moralnych w wychowaniu.

Drugim z wyzwań stojących przed współczesnym wychowaniem, które znalazło się w centrum analiz w przekazywanym do rąk czytelnika zeszycie, jest kształtowanie kultury pokoju. Jest ono ważne szczególnie w kontekście rosnących napięć społecznych, konfliktów zbrojnych oraz polaryzacji światopoglądowej. 3 czerwca 2025 roku na Wydziale Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się X Ogólnopolska Konferencja Naukowa na Rzecz Pokoju, pt. *Edukacja globalna na rzecz kształtowania kultury pokoju*, objęta patronatem naukowym Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk oraz Sekcji Pedagogiki Społecznej KNP PAN. Organizatorami były Katedra Pedagogiki Społecznej UKSW oraz Zakład Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Konferencja zgromadziła badaczy, praktyków oraz przedstawicieli instytucji edukacyjnych, którzy wspólnie analizowali pedagogiczne koncepcje, metody i narzędzia edukacji dla pokoju. Interdyscyplinarne podejście do tematyki konferencji pozwoliło na integrację różnych perspektyw i doświadczeń. Konferencja stała się przestrzenią pogłębionej refleksji nad obecnie ważnym problem wychowania dla pokoju, poszukiwania ugodowych dróg przezwyciężania konfliktów oraz budowania społecznych i indywidualnych warunków pokojowego współżycia zarówno jednostek, jak i narodów.

Literatura pedagogiczna podkreśla, że pokój nie jest jedynie brakiem wojny, lecz dynamicznym procesem budowania relacji opartych na dialogu, sprawiedliwości i wzajemnym szacunku. W tym ujęciu edukacja odgrywa fundamentalną rolę jako przestrzeń, w której jednostki uczą się postaw sprzyjających życzliwemu współistnieniu. W refleksji pedagogicznej kultura pokoju jest często ujmowana jako zbiór wartości, postaw i kompetencji

społecznych, które umożliwiają jednostkom konstruktywne rozwiązywanie konfliktów. Istotnym elementem kształtowania kultury pokoju jest rozwijanie kompetencji komunikacyjnych i empatii. Edukacja powinna zatem wspierać młodych ludzi w rozumieniu perspektywy drugiego człowieka oraz w budowaniu dialogu opartego na otwartości i szacunku. Wychowanie dla pokoju koncentruje się na eliminowaniu przemocy strukturalnej i kulturowej, promując jednocześnie działania edukacyjne prowadzące do zmiany świadomości oraz struktur społecznych. Edukacja w tym zakresie powinna być świadoma, systematyczna i zakorzeniona w wartościach humanistycznych. Tylko wówczas możliwe jest przygotowanie jednostek do życia w społeczeństwie opartym na dialogu, solidarności i wzajemnym szacunku. Artykuły Agnieszki Piejki, Katarzyny Segiet oraz zespołu w składzie: Ewelina J. Konieczna, Miriam Niklova, Viktoriia Kiriakova, Lesia Fihel, będące pokłosiem wspomnianej powyżej konferencji, wprowadzają w problematykę wychowania do pokoju.

Zeszyt zawiera ponadto refleksję Marka Szulakiewicza o wychowaniu do wolności, dwa artykuły z zakresu historii wychowania: Jana Wnęka, poświęcony wychowaniu moralno-religijnemu w polskiej myśli pedagogicznej okresu romantyzmu, oraz Urszuli Krzyżanowskiej-Sobiesiek na temat obrazu kobiety w koncepcjach pedagogicznych polskich autorek katolickich II połowy XIX i początku XX w. Całości dopełnia prezentacja internetowej Szkoły Słowa Bożego, w której ideę wprowadza Jan Kochel, oraz refleksja na temat roli ojca w edukacji religijnej dziecka, odwołująca się do najnowszego Dyrektorium Katechetycznego, którą przeprowadził Paweł Ślawnski.

Mamy nadzieję, że przygotowane do publikacji materiały spotkają się z zainteresowaniem czytelników i staną się źródłem inspiracji zarówno do refleksji pedagogicznej, jak i praktyki edukacyjnej.

ks. Zbigniew Babicki, Jarosław Horowski